

МОДАЛЬНОСТІ: АНТИЧНЕ ТА СУЧАСНЕ ПОТРАКТОВУВАННЯ

Рибалка С.В., ф-т обліку та фінансів, ФМ 3*

*Науковий керівник – д.ф.н. Шенгерій Л.М.

В економічній теорії та практиці актуальним є аналіз не лише дескриптивних висловлювань, а й таких, що характеризують певні модальні оцінки, зокрема *необхідність*, *випадковість* або *можливість* певних явищ та процесів.

Розглянемо декілька сучасних визначень терміну «модальність».

Модальність (від лат. *modus* – міра, спосіб) – це характеристика особливостей існування деякого об'єкта чи явища, протікання процесу (фізичні модальності), а також способів побудови та розуміння висловлювань і логічних міркувань щодо об'єктів, подій, процесів (логічні модальності).

Модальність – це оцінка характеру або типу зв'язку, що встановлюється у висловлюванні, яка надана з тієї чи іншої точки зору».

Модальність виражає оцінку зв'язку між структурними елементами висловлювань або між самими висловлюваннями.

У сучасних логічних дослідженнях виділяють різні типи модальностей, зокрема:

- *алетичні*: необхідно, випадково, можливо та ін.;
- *темпоральні або часові*: було, є, буде та ін.;
- *деонтичні*: дозволено, заборонено, обов'язково та ін.

Модальними називаються висловлювання, до складу яких входять модальності.

Аналіз модальностей і модальних висловлювань проводиться ще за часів античності. Аристотель потрактовує необхідність як «те, що не може бути інакшим», дефініцію «можливості» здійснює через поняття «сили» дійсності, корельованої зі значимістю та смислом, проводить класифікацію можливостей: 1) можливість як більш слабкий ступінь необхідності; 2) дійсна можливість як те, що найчастіше зустрічається. У такому розумінні можливість певною мірою протиставляється необхідності; 3) невизначена можливість, або випадковість має місце, якщо поряд з висловлюванням «*можливо, що a є b*» рівновоможливим є висловлювання «*можливо, що a не є b*». Аристотель визначає випадковість таким чином: «Випадковим я називаю те, що хоч і не є необхідним, але якщо прийнято, що воно має місце, то з цього не впливає нічого неможливого» [Аристотель. Первая аналитика: Пер. с греч. Б.А.Фохта / Аристотель // Аристотель. Аналитики. – Минск : Современное слово, 1998. – С. 53-54].